

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@bua.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Zeventien duiveltjes als inspiratie voor een politiek van hoop

door **Rien Fraanje** De auteur is oud-directeur van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. In deze rubriek belicht hij de politieke actualiteit vanuit de kunsten.

Nick Cave (1957) heeft wereldfaam verworven als singer-songwriter. Hij was de frontman van enkele bands en schreef liedjes voor vele albums. Minder bekend is dat Cave een artistieke alleskunner is. Hij schreef romans en een filmscenario, en componeerde filmmuziek. Van oorsprong is Cave beeldend kunstenaar; in zijn jonge jaren studeerde hij zelfs beeldende kunst aan het Caulfield Institute of Technology in Melbourne voordat hij zijn studie inruilde voor de muziek. Bij het begin van de coronapandemie pakte hij een oude liefde op: beeldjes maken van keramiek.

Eind 2024 debuteerde hij met zijn allereerste solotentoonstelling in museum Voorlinden in Wassenaar. Hij stelde daarbij zeventien handgeschilderde keramische beeldjes tentoon waarmee hij verschillende momenten uit het leven van de duivel verbeeldt. Van de duivel als nog redelijk onschuldig kind, via de duivel als ogenschijnlijk boosaardige volwassen man, naar een deemoedige oude man die verdriet heeft om wat hij verkeerd heeft gedaan.

Voor de beeldjes liet Cave zich inspireren door de zogenoemde *Staffordshire flatbacks*. In de victoriaanse tijd waren dat in massaproductie vervaardigde populaire

schoorsteenmantelversieringen. Daarnaast zijn de keramische beeldjes een knipoog naar de kruiswegstaties, een reeks van veertien afbeeldingen van Jezus op de dag van zijn kruisiging.

In een video bij de expositie vertelt Cave dat hij zichzelf in de duiveltjes heeft vermomd. De levensweg van de duivel is eigenlijk het leven van Nick Cave. Deze kunstwerken zijn een zelfonderzoek van de maker, kritisch maar ook mild. Het verklaart waarom de zeventien duiveltjes niet bepaald eng ogen, maar juist erg menselijk en op een vreemde manier sympathiek. Wanneer je het levenspad van de maker een beetje kent, wordt de sympathie voor die in de duivel vermomde Australische kunstenaar alleen maar groter. Nick Cave leidde een veelbewogen leven met verschillende relaties, een drugsverslaving, een gevangenisstraf en twee zoons die op verschillende momenten kwamen te overlijden.

Cave weet dus van de pieken en de dalen die het leven voor ons in petto heeft. Het heeft van hem een zachtaardige man gemaakt. Dat is ook terug te lezen in het boek met beschouwingen over het leven dat hij in 2024 samen met zijn vriend Seán O'Hagan uitbracht onder de titel *Geloof, hoop en ravage*. Hier lezen we de

overdenkingen van een man die weet wat tegenslag is en die steeds explicieter hoopt dat er iets waar is van het mysterie dat God heet.

De kracht van de beeldjes zit in Caves erkenning dat in ieder van ons een duistere – duivelse, zo u wilt – kant zit. Wij houden die kant van ons het liefst verborgen. Maar wanneer wij accepteren dat in ons een onvermoede boosheid, angst en wreedheid schuilt, ontstaat ruimte voor het begin van zelfonderzoek onder welke omstandigheden onze duivelse kant naar boven komt. Als we van onszelf weten wanneer die zwarte kant komt bovendrijven, kunnen we ook verkennen wat nodig is om die in toom te houden.

Onze eigen zwakheid erkennen is een krachtige beweging tegen de huidige narcistische tijdgeest in. Daarin is vooral de ander steeds het probleem. Die begrijpt er niets van, die moet de mond gesnoerd. De roep om sterk leiderschap klinkt steeds luider, schreef essayist Bas Heijne al meer dan tien jaar geleden. Daarbij legde hij de vinger op de zere plek: dat sterke leiderschap is er om die ander in het gareel te houden; zelf hebben we dat niet nodig.

Het is precies mijn bezwaar tegen

het betoog van Rutger Bregman in zijn kloeke werk *De meeste mensen deugen*. Het is een goedbedoelde poging om aan te tonen dat er geen reden is voor gesomber, omdat de meeste mensen het goede doen. Maar zijn stelling zorgt ook voor mentale luiheid. Je kunt jezelf altijd plaatsen bij de meeste mensen. Het is immers altijd een ander die niet deugt.

Veel interessanter is het uitgangspunt dat de meeste mensen graag *willen* deugen, maar dat dat zeker geen vanzelfsprekendheid is. We moeten met elkaar de context en randvoorwaarden creëren om het goede te kunnen doen. Dat is ook een politieke opdracht: hoe kan de politiek het goede samenleven faciliteren? Politiek bedrijven door bij mensen de emoties angst en boosheid aan te spreken, zoals we nu veel zien, spreekt juist onze duistere kant aan.

Paradoxaal genoeg roepen de zeventien duiveltjes van Nick Cave een andere emotie op: mededogen. We herkennen onszelf: onze onvolmaaktheid, ons onvermogen verleidingen te weerstaan, onze boosheid, ongepaste stoerheid en wreedheid, maar ook ons verlangen naar vergeving, genade, hoop en telkens een nieuwe kans het beter te doen.

Nick Cave,
The Devil: A Life.
Expositie gezien in
museum Voorlinden,
Wassenaar, op
5 maart 2025.